

Budapest, 2016. október 4.

Dr. Kovács Zoltán
területi közigazgatásért felelős államtitkár
Miniszterelnökség
Postai cím: 1357 Budapest, Pf. 6.
E-mail: erkeztetok@me.gov.hu

Tárgy: Észrevételek a levegőtisztaság-védelmi eljárások hatósági gyakorlatával kapcsolatban

Tisztelt Államtitkár Úr!

Alulírott Lukács András elnök, a Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Egyesület (1085 Budapest, Üllői út 18.) nevében az alábbiakkal fordulok Önhöz.

Hazánk legsúlyosabb jelenlegi környezet-egészségi problémája a levegő részecskeszennyezettsége. Mára ennek első számú felelőse a háztartási tüzelés (fűtés, avarégetés stb.) lett¹. Ebben szerepet játszanak a jogszerű, de káros tüzelési módok (pl. a lignit vagy a nedves fa égetése), valamint a félig-meddig legális égetések (pl. avarégetés, tarlóégetés) is. A legsúlyosabb gondot azonban az illegális égetések jelentik. A Levegő Munkacsoport lakossági tanácsadó irodájához nap mint nap érkeznek panaszok arról, hogy egyes lakosok gumiabronccsal, takarófoliával, bálás ruhával, festett, illetve lakozott fával és számos más hulladékkal l tüzelnek nyílt téren és tüzelőberendezésben egyaránt. Az ilyen tárgyú panaszok gyakoriságából, számos településen történt méréseinkből, valamint lakosokkal és önkormányzati képviselőkkel történt személyes beszélgetésünkből megállapíthattuk, hogy a jelenség igen elterjedt Magyarországon.

A panaszosok sajnos arról is beszámolnak, hogy a hivatalos eljárások nagyon ritkán vezetnek eredményre, a holott egy rendkívül veszélyes és súlyosan jogszabálysértő tevékenységről van szó. Nemrégiben a Levegő Munkacsoport egy kutatást is végzett, amelynek eredményei nagyon tanulságosak. Egyebek mellett kiderült, hogy a hatóságok a legtöbb ilyen esetben semmit nem tesznek, a valódi eredménnyel zárult hatósági eljárások aránya pedig elenyésző². A hatósági eljárások eredménytelenségét tapasztalataink szerint részben az ügyintézők ismerethiánya, részben pedig az eljárásokban a felmerülő bizonyítási nehézségek okozzák.

Szervezetünk komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy a hatósági eljárások hatékonyabbá váljanak, valamint hogy a lakosság ezzel kapcsolatos szemlélete megváltozzon, és ezzel a levegőminőség javuljon. Ennek a tevékenységünknek a keretében 2016. január 20-án a Greenpeace-szel közösen „Illatos út a kályhákban” címmel megmozdulást szerveztünk az Országház előtt. Ennek keretében átadtunk Önöknek egy javaslatcsomagot, amely végrehajtása esetén eredményes lenne a levegőszennyezés elleni küzdelem. A javaslatcsomagra semmilyen választ nem kaptunk. 2016. május 6-án a Levegő Munkacsoport egy újabb levelet küldött Lázár János Miniszter Úrnak, amelyben sürgöttük a választ, és egyúttal csatoltuk a fentebb említett felmérésünkről szóló beszámolót. Levelünkre Miniszter Úr 2016. június 10-én kelt, PÁT/148/4 (2016) iktatószámú levelével válaszolt, ám – tudomásunk szerint – konkrét intézkedés eddig nem történt a javaslatok alapján.

2016. június végén a levegőtisztaság-védelmi hatósági eljárásokkal, elsősorban az illegális égetésekkel kapcsolatos gyakorlati javaslatokat küldtünk az összes kormányhivatal számára, amelyeket az elmúlt

¹ <https://www.levego.hu/hirek/2015/12/szmog-vagy-tiszta-levego-a-hegyekbe>

² <https://www.levego.hu/hirek/2016/05/belefulladunk-a-szemetegetesbe>

években a szervezetünkhöz forduló több ezer lakossági panasz alapján indult számos hatósági eljárás tapasztalatai alapján állítottunk össze. A javaslatokat a jelen levélhez mellékeljük Önöknek is. Ajánlásaink kidolgozásánál felhasználtuk a jövő nemzedékek szószólója és a Levegő Munkacsoport 2016. február 23-án, a légszennyezéssel kapcsolatos hatósági feladatokról tartott kerekasztal-beszélgetésének tapasztalatait is. A beszélgetés nagyjából 50 résztvevője között a kormányhivatali, járási hivatali, rendőrségi, ügyészségi, civil szervezeti, ombudsmani szakértők és a kapcsolódó iparági szereplők képviselői mellett a Miniszterelnökség képviselői is aktívan részt vettek.

A kormányhivataloknak írt levelünkben összefoglaltuk a problémát, annak egészségügyi hátterét, valamint az alkalmazandó jogszabályokat, továbbá javaslatokat tettünk az illegális hulladékégetésekkel kapcsolatos eljárások módszerére és a lehetséges bizonyítási eszközökre. A 20 kormányhivatal közül 8 területi szerv válaszolt a javaslatainkra. A válaszokban található észrevételek megerősítették azt a korábbi tapasztalatunkat és a fent említett kerekasztal-beszélgetés egyik legfontosabb következtetését, hogy a kormányhivatalok, illetve a szakmai irányításuk alá tartozó, a jogellenes háztartási tüzelési tevékenységgel kapcsolatos ügyekben első fokon eljáró járási hivatalok jogértelmezése és hatósági gyakorlata távolról sem egységes, sok esetben nem kellően hatékony. Kérem, engedje meg, hogy ennek alátámasztására néhány példát említsek.

A válaszadó kormányhivatalok közül az egyik azt írta, hogy az illetékességi területébe tartozó járási hivatalok a javaslataink jó részét már bevezették, és eredményesen alkalmazzák (ügyeleti rendszer, rendőrséggel történő együttműködés, stb.). Ezt példaértékűnek tartjuk.

Az általunk javasolt mintavételen alapuló szakértői vizsgálat (pl. hamuteszt EMPA módszerrel) kapcsán eltérnek az álláspontok az egyes kormányhivataloknál. Az egyik szerint a „hamuteszt általános használhatóvá tétele támogatandó, mely jelentősen megkönnyítené a tényállás tisztázása során a hatóság munkáját”, megjegyzi ugyanakkor, hogy a szakértői költségek a járási hivatalok számára nehézséget jelentenének. Más vélemény szerint a hamuteszt önmagában nem bizonyító erejű, mert pl. titán a faanyag égetése során is kerülhet a hamuba. A Levegő Munkacsoport álláspontja az első véleménnyel egyezik ebben a kérdésben, hiszen az egységnyi mennyiségű hamuban található titán mennyisége (és nem önmagában a jelenléte) már kétséget kizáróan utal arra, hogy mi volt a tüzelőanyag. Több kormányhivatal leírta az EMPA módszerrel végzett hamuteszt kapcsán, hogy ennek előnye, hogy egyszerű és olcsó, de a bizonyító erejének megítélése még tisztázandó kérdés, továbbá szükséges lehet az ellenőrzést végző személyek ezzel kapcsolatos oktatása is. Az egyik szerv fontosnak tartja azt is, hogy tisztázódjon a módszer akkreditációja, honosítása, illetve létezik-e ezzel kapcsolatos szabvány és hivatalos magyarországi forgalmazó. Ennek tisztázása, szerintünk is rendkívül fontos lenne, hiszen a nemzetközi tapasztalatok és a leírás adottak, így javasolt lenne a honosítás, a bizonyítási eszközként való elismertetés és az oktatás központi koordinációja.

Megjegyezzük továbbá, hogy a hamuteszten kívül létezik másmilyen – a lerakódott koromból történő mintavételen alapuló – szakértői vizsgálat is, ami alkalmas bizonyítási eszköz lehet. Ezzel kapcsolatban a várakozásoknak megfelelően szerepelt a válaszok között egy hivatkozás a szakértői vizsgálatok költségeire (esetenként 100-500 ezer Ft), illetve arra, hogy ezt az állam előlegezi, és – behajthatatlansága esetén – végső soron viseli is a költségeket.

Nem egységes annak kezelése sem, hogy a lakossági panaszokat a járási hivatalok hogyan értelmezik. Előfordul olyan válasz, amely szerint minden esetben közérdekű bejelentésként, a Panasztörvény szerint kezelik a panaszokat, és előfordul olyan hatóság, ahol hivatalból indítanak közigazgatási eljárást a panasz alapján, és érkezett olyan válasz is, amiből arra következtetünk, hogy még az illetékességi területen belül sem egységes a gyakorlat. Álláspontunk ebben a tekintetben az, hogy a panaszok alapján a 306/2010. Korm. rendelet 36. § (2) bekezdésben biztosított hatáskör alapján hivatalból kell eljárást indítani. A kerekasztal-beszélgetésen elhangzottak alapján ez megegyezik az Önök értelmezésével is, de az eltérő álláspontok arra világítanak rá, hogy szükséges a központi iránymutatás a területi hatóságok felé.

Érkezett olyan vélemény, amely a csekély számú eljárásra hivatkozva az ügyeleti rendszer megszervezését nem tartja indokoltnak. Ezzel kapcsolatban az az álláspontunk, hogy vélhetően a kevés bejelentés oka a lakossági tudatosság hiánya mellett a hatósági eljárás hatékonyságába vetett bizalom hiánya lehet, hiszen tapasztalataink szerint az illegális hulladékégetés gyakorlatilag minden településen mindennapos esemény. További ok lehet, hogy az illegális égetések túlnyomó része este történik, amikor az illetékes hatóságok nem dolgoznak. Úgy gondoljuk, hogy az egységes és hatékony hatósági eljárásrend növelhetné a lakossági

bizalmat és ezzel közvetetten az illegális cselekmények megelőzését. Egy másik vélemény szerint az ügyeleti rendszer hatékonyabbá tenné az eljárásokat, de a jelenleg rendelkezésre álló humán erőforrások és a technikai feltételek javításra szorulnak. Úgy gondoljuk, hogy ezen lehetne és kellene is változtatni.

Több hivatal kiemelte a bizonyítási eljárás nehézségeit, az egyik szerv szerint az illegális égetés tényét sok esetben sikerül felderíteni, de „a felelősségre vonható személy kiléte rendszerint nem állapítható meg.” Szintén problémás, hogy az ellenőrzés napokkal vagy hetekkel a bejelentés után történik, így pedig már nem lehet a jogsértő tevékenységre utaló jeleket megtalálni. Néhány válasz kiemelte ugyan a rendőrséggel való hasznos együttműködést is a jogsértő tevékenységek kivizsgálásában, de a mi tapasztalataink szerint ez még javításra szorul, mert a legtöbb helyen az együttműködés vagy egyáltalán nem létezik, vagy nem kellően hatékony.

Az egyik kormányhivatal szerint a „hatásköri szabályok alapján már annak eldöntése sem egyszerű, hogy a kérelemben/bejelentésben leírtak mely környezetvédelmi hatóság hatáskörébe tartoznak. Az eljárásnál nehézséget okoz továbbá, hogy a hatósági ügyintézők környezetvédelmi szakismerettel nem rendelkeznek, ezért javasolt lenne egy egységes módszertani útmutató kidolgozása az egységes jogalkalmazás érdekében, valamint az ügyintézők képzése ezen a területen”.

A fentiekből egyértelműen látszik, hogy az illegális égetések által okozott levegőszennyezéssel kapcsolatos hatósági eljárásoknál nagyon fontos az egységes gyakorlat. Lényegesnek tartjuk az ügyintézők képzését és egy gyakorlati hatósági útmutató készítését az ilyen típusú eljárások lefolytatásáról. Amennyiben ilyen képzés indításáról, illetve tájékoztató anyag készítéséről döntenek, kérem, tegyék lehetővé, hogy a Levegő Munkacsoport is véleményezhesse a tervezeteket, és összegyűlt tapasztalataival segíthesse a munkát. Kérem, hogy szíveskedjenek a fentieket megfontolni és a tervezett konkrét intézkedésekről szervezetünket tájékoztatni.

Tisztelettel:

Lukács András
elnök